

10. Byrne A., Byrne D. G. (1993) The effect of exercise on depression, anxiety and other mood states. Journal of Psychosomatic Research. Vol. 37. pp. 565-574. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(93\)90050-p](https://doi.org/10.1016/0022-3999(93)90050-p)
11. Calfas, K. J., & Taylor, W. C. (1994). Effects of Physical Activity on Psychological Variables in Adolescents. Pediatric Exercise Science, 6, 406-423. <https://doi.org/10.1123/pes.6.4.406>
12. Nikos L. D. Chatzisarantis, Christina Frederick, Stuart J. H. Biddle, Martin S. Hagger & Brett Smith (2007) Influences of volitional and forced intentions on physical activity and effort within the theory of planned behaviour, Journal of Sports Sciences, 25:6, 699-709, DOI: 10.1080/02640410600818523
13. Nikos Chatzisarantis, Martin Hagger, Stuart Biddle & Brett Smith (2005) The stability of the attitude-intention relationship in the context of physical activity, Journal of Sports Sciences, 23:1, 49-61, DOI: 10.1080/02640410410001730070
14. Hagger, M. S., Chatzisarantis, N. L. and Biddle, S. J. (2002) A meta-analytic review of the theories of reasoned action and planned behavior in physical activity: predictive validity and the contribution of additional variables. Journal of Sport and Exercise Psychology, 24, pp. 3-32. <http://hdi.handle.net/20.500.11937/10206>

УДК 796.001.373.1(438)

Пасічник В.Р.
Університет Яна Кохановського в Кельцях
Філія в Петрикові Трибунальському, Польща
Мілкіна О.В.

ст. викладач Кафедра фізичної культури олімпійських та не олімпійських видів спорту
Національний університет Запорізька політехніка

РОЗВИТОК ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В ПОЛЬЩІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ (ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Стаття присвячена проблематиці становлення та розвитку олімпійського руху в Польщі у другій половині ХХ та на початку ХХІ століття. Проаналізовано передумови та напрямки розвитку польського олімпійського руху у досліджуваний період. У післявоєнний час нова влада в Польщі здійснили докорінну реорганізацію управління фізичною культурою та спортом повністю підпорядковуючи її політиці Польської об'єднаної робітничої партії. Польський олімпійський рух в нових політично-економічних реаліях почав перебудовуватися згідно з прийнятою системою організації фізкультурного та олімпійського руху в СРСР. Протягом 50-70-их років ХХ століття польські спортсмени успішно виступали на літніх олімпійських іграх здобуваючи чисельні медалі в таких дисциплінах спорту, як бокс, легка атлетика, фехтування, важка атлетика. У 80-роках ХХ століття розпочався процес глибокого регресу у польському фізкультурному русі та в спорті, що було викликано напруженою суспільно-політичною ситуацією в Польщі у цей історичний період.

Ключові слова: Олімпійські ігри, спорт, спортсмени, дисципліни спорту, Олімпійський комітет, змагання.

Пасечник В.Р. Милкіна Е.В. Развитие олимпийского движения в Польше во второй половине ХХ века (педагогический аспект). *Статья посвящена проблеме становления и развития олимпийского движения в Польше в послевоенный период во второй половине ХХ - начало ХХІ века. Проанализировано предпосылки, особенности и направления развития польского олимпийского движения в исследованном периоде. В послевоенный период новая власть Польши совершила коренную реорганизацию управления физической культурой и спортом полностью подчинив его политике Польской объединенной рабочей партии. Польское олимпийское движение в Польше в новых политико-экономических условиях начало перестраиваться в соответствии с принятой системой организации физкультурного и спортивного движения в СССР. В 50-70-их годах ХХ века польские спортсмены успешно выступали на летних олимпийских играх выигрывая многочисленные награды в таких дисциплинах спорта как бокс, легкая атлетика, фехтование, тяжелая атлетика. В 80-тих годах ХХ века начался процесс глубокого регресса польского спорта, что было вызвано напряженной общественно-политической ситуацией в стране.*

Ключевые слова: Олимпийские игры, спорт, спортсмены, дисциплины спорта, Олимпийский комитет, соревнования.

Pasichnik V. R., Milkina O.V. The development of the Olympic movement in second half of the 20th century (pedagogical aspect). *The article is devoted to the problem of the formation and development of the Olympic movements in Poland in the post-war in period in the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century. The prerequisites and features and directions of development of the Polish Olympic movement in the studied period are analyzed. In the post-war period the new government of Poland made a radical reorganization of the management of physical culture and sports completely subordinate to the Polish United Workers Party. The Polish Olympic movement in political and economic conditions began to be rebuilt in accordance with the USSR system of organization of physical education and sports movement. Polish sport became a powerful tool in the hands of the communist authorities for the ideological confrontation of the socialist with capitalism. Physical culture of the masses of population, active physical recreation were considered only elements that should only contribute to the development of Olympic sports. As a result of the strategy thus adopted, the activities of the Polish communist authorities in promoting the health of the nation remained in the background. In the 50-70s of the twentieth century. Polish athletes successfully performed at the Olympic Summer Games, winning many awards in sports such as boxing, athletics, fencing, weightlifting. In the 80s of the 20th*

century, a process of gradual regression of Polish sports began, which was caused by the tense socio-political situation in the country.

Key words: Olympic Games, sports, athletes, sports disciplines, Olympic Committee, competitions.

Постановка проблеми. Історія розвитку олімпійського руху, його досягнення, особистості мають надзвичайно важливе значення в контексті не тільки фізичного виховання дітей та молоді, але передусім їх всебічного розвитку, формування патріотичних постав, формування почуття гордості за свою країну. В системі сучасної загальноосвітньої шкільної системи Польщі олімпійська освіта, її цілі та завдання, які реалізуються у змісті предмету фізичне виховання, займають важливе місце. Польські шкільні підручники з олімпійської освіти відповідають сучасним методичним вимогам, їх зміст наповнений не тільки основним інформаційним матеріалом, що стосується історії та виникнення олімпізму, його становлення і розвитку, але також включає такі суттєві елементи, як блоки практичних завдань, тести ін. [1, 2, 4]

В популярній і доступній формі представлені найкращі досягнення олімпізму від стародавніх олімпійських ігор до сучасності. Однак, на наш погляд, саме розвиток і досягнення польського олімпійського руху представлені досить фрагментарно, особливо це стосується післявоєнного періоду, а власне у 60-70-их роках ХХ століття польські спортсмени (щоправда, варто підкреслити, що відноситься це до спортивних успіхів досягнутих передусім на літніх олімпійських іграх) гідно представляли свою країну на чергових олімпійських іграх, а Польща займала високі місця у кінцевому медальному заліку олімпіад. Вважаємо, що досягнення цього періоду польського олімпізму можуть і повинні бути повніше використані у вихованому процесі загальноосвітніх шкіл Польщі в реалізації цілей і завдань олімпійської освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Становленням і розвитком польського олімпійського руху у післявоєнний період приділяли увагу відомі польські вчені: Е. Гай, К. Зухора З. Глушек, В. Ліпонський, З. Кравчик, А. Пашко, К. Хондзелек, Р. Жуковський, З. Жуковська та ін.

Мета дослідження: проаналізувати та узагальнити основні тенденції у становленні та розвитку польського олімпійського руху з кінця 40-их років до кінця 80-их років ХХ століття.

Аналіз дослідження цієї проблеми. Після завершення Другої Світової війни в Польщі розпочався процес створення нових керівних структур в галузі фізичної культури і спорту. Цей процес від самого початку характеризувався ідеологізацією сфер фізкультурного і спортивного руху з боку Польської об'єднаної робітничої партії (утворена у 1948 році в результаті злуки Польської робітничої та Польської соціалістичної партій). У 1946 році створено, підпорядкований безпосередньо міністрові оборони Польщі, Державний комітет фізичного виховання і військової підготовки (ДКФВіВП). У 1949 році новий польський Сейм (парламент) прийняв Уставу «Про організацію справ фізичної культури і спорту» внаслідок чого ДКФВіВП був реорганізований у Головний комітет фізичної культури. Паралельно проходив процес відродження польського спорту та олімпійського руху. Так у 1946 році утворено Союз спортивних товариств Польщі (ССТП), у склад якого увійшли 18 спортивних товариств. Фактично керівництво ССТП тимчасово прийняло на себе функції керування польським олімпійським комітетом.

У 1946 р., отримавши згоду комуністичних влад, керівництво ССТП, виступило до тодішнього президента Міжнародного олімпійського комітету Й. З. Едстрьома з листом у якому, не зважаючи на катастрофічні втрати, які понесла Польща у Другій світовій війні, запевнювалось, що польська спортивна делегація готова взяти участь в олімпійських зимових іграх у Санкт-Мориці (Швейцарія) та в літніх у Лондоні (Великобританії). Перші післявоєнні виступи польських спортсменів на олімпійських іграх не можна віднести до вдалих. На зимовій олімпіаді 1948 року польські спортсмени не здобули жодної медалі, хоч, варто відмітити 6 місце збірної хокеїстів, найвище за всю їх історію виступів плоскої хокейної збірної на олімпійських іграх (цей результат був повторений ще тричі: на наступній зимовій олімпіаді в Осло у 1952 році, у 1972 року в Саппоро, та у 1976 році в Інсбруку). В Лондоні у 1948 році польські спортсмени завоювали лише одну медаль – бронзову (боксер А. Анткевич). Це була перша медаль здобута польськими спортсменами після завершення Другої світової війни. Загалом в літній олімпіаді 1948 року взяла участь 24 польських спортсменів.

У 1947 році проголошено створення нового Олімпійського комітету Польщі (зазначмо, що перший Олімпійський комітет Польщі був створений ще у 1919 році, але у зв'язку із політичними змінами у цій країні, що наступили після 1945 році, він не міг офіційно представляти Польщу у МОК), хоч варто зазначити, що від самого початку його діяльність загалом знаходилась повністю під контролем комуністичної влади. На чолі нового ОКП став А. Лот (до 1952 року), а пізніше його очолив В. Речек (1952-1973 рр.).

Польський олімпійський рух, попередня діяльність якого у 20-30-их роках ХХ століття була спрямована на західноєвропейську модель фізичної культури та спорту, у післявоєнні роки в нових суспільно-політичних умовах почав перебудовуватися згідно з прийнятою в СРСР системою організації фізкультурного та олімпійського руху. Польський спорт починає приймати і використовувати методи організації тренувального процесу, які були прийняті у Радянському Союзі. В деяких спортивних дисциплінах це дало позитивний ефект. Так, наприклад, піднявся рівень польської спортивної гімнастики та важкої атлетики, дещо пізніше класичної боротьби.

В цілому основні напрямки розвитку польського спорту, а передусім, олімпійського, були визначені у 50-ті роки ХХ століття. Як і у більшості країн соціалістичного табору прийнято курс на розвиток спортивних дисциплін та підготовку спортсменів до участі у чемпіонатах Європи, світу та в першу чергу в олімпійських іграх, хоч у цьому відношенні керівництво польського спорту усвідомлювало існування значної диспропорції у популярності та розвитку в країні, що існувала між зимовими та літніми спортивними дисциплінами, ставляючи передусім на розвиток літніх дисциплін. Польський спорт ставав у руках комуністичної влади потужним інструментом ідеологічного протистояння соціалістичної системи з капіталізмом. Фізична культура широких мас населення, активна фізична рекреація вважалися лише елементами, які повинні тільки

сприяти розвитку олімпійського спорту. В наслідок так прийнятої стратегії, діяльність польської комуністичної влади в сфері зміцнення здоров'я нації залишалися на другому плані.

Розвиток олімпійського руху в Польщі у післявоєнний період був обумовлений швидким розвитком окремих дисциплін спорту. Так, у 1947 році відновлено діяльність Федерації Гімнастики Польщі, яка об'єднувала 20 спортивних гімнастичних клубів з чотирьох округів: шльонського, краківського, познанського та варшавського. Про успіхи польської гімнастики свідчить триумфальний успіх гімнастки Х. Ракочи, яка на чемпіонаті світу в Базелі у 1950 році здобула 4 чотири золоті медалі (брала участь в хельсінкській олімпіаді, а Мельбурні здобула бронзову медаль у командних вправах з предметом, пізніше займала посаду головного тренера польської жіночої збірної з спортивної гімнастики).

У 1945 році відновлює свою діяльність Федерація Легкої Атлетики Польщі, у цьому ж році відбувся чемпіонат країни з цієї дисципліни спорту, а у 1946 році польські легкоатлети взяли участь у чемпіонаті Європи в Осло (1 бронзова медаль Я. Вайсовни, між іншим, бронзової призерки олімпійських ігор ще 1932 року). У 1946 році проведено перший післявоєнний чемпіонат з фехтування (проходив в Катовіце, де ця спортивна дисципліна була особливо популярна). Значну роль у розвитку польського фехтування та у його пізніших успіхах відіграв угорський тренер Я. Кевей [9].

Перший чемпіонат Польщі у післявоєнний час також з академічного веслування та греблі на каное пройшов у 1946 році в Леґіонові біля Бидгощі. Основним центром розвитку цих дисциплін спорту були Варшава, Торунь та Краків. Незабаром до них приєднується Вроцлав, де ще перед Другою світовою війною було створено функціональну базу водних видів спорту (у той час місто знаходилось у складі фашистського Третього Рейху), хоч, значимо, що спортивні об'єкти у 1945 році були майже повністю знищені внаслідок запеклих боїв за місто. Нове спортивне керівництво Вроцлава у цьому ж році розпочало відбудову цих об'єктів, і в досить швидко більшість з них була відновлена. Вже у 1947 році в Вроцлаві пройшов перший чемпіонат країни по академічному веслуванню серед студентської молоді [8].

Перший чемпіонат з важкої атлетики проведено у 1946 році, а перший міжнародний дебют польських штангістів відбувся у 1954 році на чемпіонаті Європи в Відню (Австрія). Важливе значення для розвитку велосипедного спорту в Польщі мала організація міжнародного велосипедного пробігу «Мир». Траса пробігу проходила через Чехословаччину, Польщу та Німечку Демократичну Республіку. Брала в ній участь переважно велосипедисти з країн соціалістичного блоку, але також брали участь в цих змаганнях представники і західноєвропейських країн – Франції, Данії, Великобританії, Голландії, які в індивідуальному заліку нерідко виборювали високі місця (так, протягом 1950-1954 року, перебіг вигравали представники власне Західної Європи). З кінця 40-их років ХХ століття розпочалося проведення чемпіонатів країни з ігрових видів спорту серед чоловіків та жінок: баскетболу, волейболу, футболу, гандболу.

Важливе значення для розвитку польського олімпійського спорту мав у цей історичний період розвиток спортивної медицини. Вже у 1950 році було відкрито у Варшаві Головну спортивно-лікарську клініку, яка проводила спеціалістичні лікарські дослідження в галузі спорту, займалася медичною забезпеченням провідних спортсменів та команд, які готувалися до міжнародних виступів. Крім того, протягом 50-років в Польщі було відкрито ряд воеводських спортивно-лікарських центрів в інших містах: Кракові, Катовіце, Любліні, Вроцлаві, Лодзі, Познані, Гданську. Все це, безумовно, позитивно впливало на розвиток спортивної медицини не тільки в у самій столиці країни, але також в регіонах. У кожному з воеводств також відкривалися міські та повітові філії спортивно-лікарських центрів. У 1954 році утворено Медичну комісію Олімпійського комітету Польщі головним завданням якої була організацію медичного забезпечення спортсменів членів олімпійської збірної країни. Фактично до кожної олімпійської спортивної дисципліни визначені були лікарі-спеціалісти з цих видів спорту. Так, перед олімпійськими іграми в Токіо (1960 рік) медичну опіку над спортсменами здійснювало до 20 лікарів. Лікарі спортивної медицини з регіональних спортивно-лікарських центрів та з окремих федерацій спорту прийняли активну участь в організації тренувального процесу польських спортсменів під час їх підготовці до участі в олімпійських стартах в Токіо (1964 р.) та Мехіко (1970 р.), де особливу увагу треба було звернути на кліматичні умови в яких проводились ці змагання. Починаючи від 1952 року в медичних університетах Польщі розпочато підготовку лікарів спортивної медицини [6].

Розвитку польського олімпійського спорту також сприяло будівництво нових спортивних об'єктів. Так, протягом 1952-1967 рр. побудовано стадіони «Śląski» в Катовіце (на 83000 глядачів), в Варшаві (на 70000 глядачів); спортивний комплекс «Warszawianka», який включав легкоатлетичний стадіон (на 7000 глядачів), центральний тенісний корт (на 4000 глядачів), ряд тренувальних об'єктів, басейн; Центр спортивної підготовки ім. Б. Чеха в Закопане, там же, перебудовано, згідно з тодішніми європейським стандарти спортивної архітектури, трамплін до стрибків лижників «Wielka Krokiew» (92 м. довжини) з трибунами на 4000 глядачів. Збудовано також Центральний спортивний комплекс олімпійської підготовки в Варшаві, який включав, між іншим, легкоатлетичний комплекс, комплекс ігрових видів спорту, реабілітаційний центр [5].

У 1971 збудовано в Катовіце найбільший в Польщі багатофункціональний палац спорту, який складався з головного об'єкту (на 12500 глядачів), критого зимового катка (на 5200 глядачів) та відповідної спортивної інфраструктури (тренувальних залів, роздягальнь, санвузлів), а у 1972 році збудовано ще один палац спорту - «Oliwia» в Гданську (на 4500 глядачів). У 1976 році в Познані побудовано спортивний центр «Agena» (на 4000 глядачів) [5].

Зміни, які були здійснені у польському олімпійському спорті у другій половині 50-тих та початку 60-их тих роках ХХ століття почали поступово давати результати. І, якщо на зимових олімпійських іграх в Осло та літніх в Хельсінкі у 1952 році польських спортсменів досягли досить скромних результатів (олімпійські ігри в Осло запам'яталися передусім першими виступами польських спортсменок в олімпійських зимових стартах: у гірськолижному спорті країну представляла Б. Грохольська; під час літніх хельсінкській олімпіади Польща виборолла всього чотири медалі у тому одну золоту у боксі – З. Хихла), то вже в Мельбурні у 1956 році здобуто 9 медалі, у тому 1 золоту. Першу медаль, бронзову, для Польщі на зимових олімпійських іграх в Кортіна-Д'ампеццо (1956 р.) здобув Ф. Гронь-Гонсениця у лижній комбінації [3, 10, 12].

А особливо успішно виступили польські спортсмени на олімпійських іграх в Римі у 1960 році, де було здобуто разом

21 медалі (4 золоті, 6 срібні та 11 бронзові). Польща у командному заліку зайняла високе 6 місце серед 83 країн учасників ігор поступаючись лише СРСР, США, Об'єднаній Збірній Німеччини, Італії та Угорщині [10]. В цих олімпійських іграх приймали участь 205 польських спортсменів. Відзначились боксери, які здобули 7 медалі. На VIII зимових олімпійських іграх в Скво-Веллі (США) у 1960 році польські спортсмени здобули у ковзанярських дисциплінах 1 срібну та 1 бронзову нагороду (на дистанції 1500 м. у жінок). Це були перші здобуті медалі польськими спортсменами і спортсменками у цій дисципліні спорту на олімпійських іграх. Добрі результати показали лижники і лижниці. Перші зайняли 6 місце серед 11 учасників в естафеті 4 x10 км., а другі зайняли 4 місце серед 5 збірних в естафеті 3x5 км. В підсумковій таблиці олімпіади Польща зайняла 11 місце серед 29 команд [11].

Виступ польських спортсменів на зимовій олімпіаді в австрійському Інсбруку у 1964 році не був вдалий. Не здобуто медалі, а до вдалих виступів можна віднести 6 місце занятя в індивідуальному бігу на 20 км. в лижних перегонах (Ю. Рубись), 6 місце саночника М. Павелкевича (серед 36 учасників), 5 місце в змаганнях двійок (серед 14 збірних) та найвищі 4 місце та 5 місце в одичних змаганнях також у санному спорті серед жінок (И. Павельчик та Б. Горгонь-Флонт). В цілому зимові дисципліни спорту в Польщі, як вже було зазначено вище, значно поступалися популярністю літнім дисциплінам. Це суттєво впливало і на результати, які показували польські спортсмени на зимових олімпійських іграх протягом всієї другої половини ХХ століття.

Вдало виступали польські олімпійці і на літніх іграх у Римі (1964 р.). У підсумковій таблиці Польща зайняла високе 7 місце (серед 93 країн учасниць) здобувши 23 медалі (10 золотих, 7 срібних та 5 бронзових). Особливо вдало виступили боксери, легкоатлеті, штангісти, фехтувальники. Одним із найбільших польських героїв олімпіади став Й. Шмітд, який здобув золоту медаль у потріному стрибку в остатній пробі скачучи на 16,85 см. з новим олімпійським рекордом. Виступав спортсмен з незалікованою повністю травмою, яку отримав напередодні олімпіади [9]. Чудовий результат показала жіноча легкоатлетична естафета в бігу 4x100 м. виборюючи золоту медаль з новим світовим та олімпійським рекордом (43,6 с.) випереджаючи такі сильні збірні, як США, Великобританії та СРСР. В складі естафети бігли: Т. Цієпли, Е. Клубуковська, Г. Гурецька і зовсім тоді юна вісімнадцятирічна І. Кирштейн, яка на цій олімпіаді також здобула срібні медалі в бігу на 200 м. та у стрибках в довжину [3, 11].

Високий результат показали на легкоатлетичних змаганнях в Токіо у бігу естафет 4x100 м. й чоловіки, які зайняли високе друге місце поступаючись лише збірній США. Три медалі здобули на цій олімпіаді фехтувальники. Е. Франке виграв індивідуальні змагання з рапіри, а у командних змаганнях поляки здобули срібні медалі з рапіри та бронзові в з шпаги. Відмінно виступала в Токіо і жіноча волейбольна збірна, яка виборола третє місце. Відмітимо, що це були перші медалі здобуті на олімпійських іграх Польщею у командних видах спорту. Взагалі тогочасна жіноча збірна Польщі з волейболу зараховувалася до еліти світового жіночого волейболу. Вдало виступила також чоловіча баскетбольна команда (другі призери чемпіонату Європи 1963 року, що проходив у Вроцлаві) займаючи 6 місце серед 16 учасників турніру баскетболістів.

Вже традиційно скромні результати показали польські спортсмени, що брали участь у зимових олімпійських іграх 1968 року в Греноблі (Франція) Найвищі місця зайняли саночники (два четвертих місць) та в біатлоністи (також два четвертих місць). Польські спортсмени взяли участь у змаганнях з 5 олімпійських дисциплін. У цих олімпійських іграх взяли участь 36 польських спортсменів. Тим більшу радість в країні викликав виступ польських спортсменів на літніх олімпійських в Мехіко у 1968 році. На цій олімпіаді Польща третій ряд поспіль увійшла до десятка кращих збірних у командному заліку здобувши цього разу 18 медалі (5 золотих, 2 срібних та 11 бронзових). Традиційно вдало виступили боксери (здобули 1 золоту, 2 срібні та 1 бронзову медалі). Відносно не досить успішним можна вважати виступ легкоатлетів: лише 1 золота та 1 бронзова медаль, якщо брати під увагу можливості польських легкоатлетів того часу. Високий рівень показали штангісти: перший золотий медаль у цьому виді спорту для Польщі здобув В. Башановський, а М. Зелінський, Трембицький, М.Голамб і М. Озимек здобули бронзові медалі. Солідно виступили фехтувальники: 1 золота медаль (Е. Павліковський) та 2 бронзові в командних змаганнях з шпаги. Також першу золоту медаль для Польщі у кульовій стрільбі здобув Ю. Запедлевський. Повторила свій попередній успіх з токійської олімпіади і жіноча збірна з волейболу, яка знову зайняла високе третє місце поступаючись тільки збірним Японії та СРСР. Вдало виступили на цій олімпіаді і чоловіча волейбольна збірна, яка зайняла високе 5 місце серед 10 збірних, що брали участь у фінальному турнірі.

У 1969 році ОКП обходив 50-ліття свого існування. Тодішній президент МОК Е. Брендедж відзначив позитивну і важливу роль, яку відіграв ОКП у розвитку міжнародного олімпійського руху. У цьому ж році в Варшаві організовано сесію МОК на якій, між іншим, було прийнято рішення про зменшення учасників фінального олімпійського турніру з ігрових видів спорту, а також впровадження до програми змагань нових спортивних дисциплін для жінок [8].

Першу золоту медаль на зимових олімпійських іграх у 1972 році у японському Саппоро (і, згідно з тодішніми зобов'язуючими правилами у лижних дисциплінах спорту, автоматично золоту медаль чемпіону світу) для Польщі здобув дев'ятнадцятирічний В.Фортуна (з 90 м. трампліну), що стало сенсацією олімпіади, так як польський стрибок не відносився до фаворитів цих змагань та взагалі був маловідомим спортсменом. Що цікаве, В. Фортуна не зміг одразу закріпитися в збірній, що готувалася до стартів в Саппоро. Лише в останніх відбірних змаганнях в Закопанім, після тривалої дискусії тренерів, спортсмена взяли до команди. В інших зимових олімпійських дисциплінах в Саппоро польські спортсмени виступили невдало, може окрім саночників (чоловіки і жінки – 5 і 6 місця), хоча передумови для успішного виступу були: в складі польської делегації до Японії прибули медалісти чемпіонатів світу з біатлону, в лижних перегонах, в гірськолижному спорті, в санному спорті.

На літніх олімпійських ігри в Мюнхені у 1972 Польща знову командному медальному заліку займає високе і почесне 7 місце серед 121 країн, представники, яких взяли участь в олімпіаді. Польща здобула 21 медаль (7 золотих, 5 срібних та 9 бронзових). І знову на передових позиціях були боксери (4 медалі: 1 золота, 1 срібна і 2 бронзові), штангісти (3 медалі: 1

золота, 1 срібна та 1 бронзова), фехтувальники (2 золоті медалі) та легкоатлети (1 золота і 2 бронзові). Вперше в своїй історії збірна Польщі з футболу виборола золоту медаль у фінальному олімпійському турнірі вигриваючи у вирішальному матчі із збірною Угорщини 2:1 [9, 10, 11].

Знову невдало виступили польські спортсмени у 1976 році на чергових зимових олімпійських іграх в Інсбруку (єдине місто у якому зимові олімпіади проводилися двічі), хоча в змаганнях в 9 дисциплінах взяли участь 56 представників Польщі. Найвище 6 місце зайняли хокеїсти. Натомість літні олімпійські ігри в Монреалі (Канада) стали одним найкращими для польського спорту виступом в історії олімпійських змагань. Польща зайняла 5 місце у підсумковому заліку олімпіади медалей здобувши 26 медалі (7 золотих, 6 срібних та 13 бронзових медалей). В Монреалі виступило 306 польських спортсменів. І в котрий раз успішно виступили боксери (4 медалі: 1 золота і 4 бронзові), штангісти (3 медалі: 1 срібна, 2 бронзові), легкоатлети (3 золоті медалі). Успішно виступили борці (у класичному стилі), які вибороли 1 золоту та 2 бронзові нагороди. Це була вдала олімпіада для представників ігрових видів спорту: чоловіча волейбольна команда виборола золоті медалі; футболісти зайняли друге місце, а чоловіча збірна з гандболу – 3 місце [10].

У 80-тих роках ХХ століття польський олімпійський спорт починає втрачати свої позиції на міжнародній арені. І хоча на олімпійських іграх у 1980 році в Москві польські спортсмени вибороли 32 медалі (3 золоті, 14 срібних та 15 бронзових), тобто найбільшу кількість медалі за всю історію виступів Польщі на одній олімпіаді, різке погіршення політично-господарчої ситуації в країні значно вплинуло і на розвитку спорту. Крім того, польські олімпійці не виступили на літніх олімпійських іграх в Лос-Анджелес (США) у 1984 році змушені виконувати накази свого уряду (як і спортсмени більшості інших країн соціалістичного табору), що підтримав започатковану СРСР політичну блокаду олімпіади, яка мала відбутися на американській землі. На літніх олімпійських іграх в Сеулі (Південна Корея) у 1988 році польські спортсмени здобули 16 медалі (2 золоті, 5 срібних та 9 бронзових). На зимових олімпіадах в Лейк-Плесід (США, 1980 рік), в Сараєво (Югославія 1984 рік) та в Калгарі (Канада, 1988 рік) не здобуто польськими спортсменами жодної медалі.

Висновки:

- незважаючи на важку суспільно-політичну ситуацію в Польщі наприкінці 40-их та 50 роках ХХ століття польський уряд прийняв активну участь у сприянні розвитку спорту та олімпійського руху в країні. У цей історичний період активно дія ОКП та чисельні федерації спорту, що організували чемпіонати країни, сприяли підготовці старту польських спортсменів на важливих міжнародних змаганнях;

- у післявоєнний період нова влада в Польщі здійснила докорінну реорганізацію управління фізичною культурою та спортом повністю підпорядкувавши її політиці Польській об'єднаній робітничої партії;

- 50-70-ті роки ХХ століття, це період чисельних успіхів польського спорту на міжнародній арені у тому показані на літніх олімпійських іграх (особливо це відноситься до польських легкоатлетів, боксерів, фехтувальників, дещо пізніше штангістів, борців);

- у 80-роках розпочався процес глибокого регресу польського спорту, що було викликано напруженою суспільно-політичною ситуацією в Польщі у цей історичний період.

Література

1. Bronikowski M., Bronikowska M., Wychowanie fizyczne z elementami edukacji olimpijskiej. Program nauczania dla gimnazjów. Edukacja olimpijska dla gimnazjum, Wydawnictwo eMPI, Poznań 2004, 103 s.
2. Bronikowski M., Bronikowska M., Edukacja olimpijska dla gimnazjum, Wydawnictwo eMPI, Poznań 2009, 103 s.
3. Głuszek Z., Polscy olimpijczycy, Wyd. „Sport i Turystyka”, Warszawa 1971, 330 s.
4. Kaźmierczak A., Kowalewska J.E., Maszorek-Szymal A., Makarczuk A. (pod red.), Pedagogiczny wymiar kultury fizycznej i zdrowotnej w życiu współczesnego człowieka, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, ss. 265.
5. Krawczyk Z. (pod red.), Kultura fizyczna i sport. Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, Wyd. Instytut Kultury Warszawa 1997, 397 s.
6. Kunski H., Dzieje medycyny sportowej w Polsce (1951-2000), t. II, Polskie Towarzystwo Medycyny Sportowej, Łódź 2009, 246 s.
7. Paszko A., Polski Komitet Olimpijski w okresie stalinowskim, Dzieje Najnowsze, Rocznik XLII 2010, nr 1, s. 105-120.
8. Srebrakowski A., Wioślarstwo wrocławskie po II wojnie światowej, [w:] Maliniak J., Skora P., Strauchold G. (pod red.), Z dziejów sportu na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski po II wojnie światowej, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław 2014, s. 183-222
9. Szczepiek S., Dejna, Wydawnictwo Marginesy, Warszawa 2012, 282 s.
10. Szyjecki K., Życie sportowe w PRL, Bellona Spółka Akcyjna, Warszawa 2014, 112 s.
11. Havin B., Vse ob olimpijskih igrach. – 2-e izd., dop. – M.; Fizkultura i sport, 1979. 607 s.